

Uniformiteit en pluriformiteit van prediking

Sedert eenigen tijd brengt Elseviers Weekblad kanselrapporten uit diverse kerkelijke denominaties. Preekverslagen van Remonstranten en van Nederlandsche Protestantenvonders, van Vrijzinnige Hervormden voor en dito Hervormden tegen de nieuwe kerkorde, van Hervormden van allerlei en van Gereformeerden van synodocratische gading, van Doops- en andersgezinden. Ze staan in de kolommen van Elsevier rustig naast en na elkander. Het papier is geduldig.

We zijn er ons goed van bewust, dat men met dergelijke verslagen van kanselboodschappen voorzichtig moet zijn. Kerkgangers hooren nu eenmaal altoos wat ze graag hooren willen en zeven, vaak zonder het te weten, hetgeen hun minder te pas komt, uit. De foto van een preek is in den regel sterk geretoucheerd. Zelfs mannen van het vak, als journalisten zijn, ontkomen daaraan dikwijls niet. Het beluisteren en verslaan van een preek vraagt een groote mate van congenialiteit tusschen de preek en den hoorder.

Edoch — de medewerkers van Elsevier zijn de eersten die besten niet. En tot dusver heeft geen der verslagen predikheeren van eenig bezwaar doen blijken en om rectificatie van het verslag van zijn preek gevraagd. Zoodat we vrij mogen concludeeren, dat de geboden kanselrapporten een groote mate van betrouwbaarheid hebben.

Men zou — uitgaande van de juistheid van de theorie van de pluriformiteit der kerk en van de pluriformiteit der waarheid — bij zoo vele preekverslagen uit zoo vele metereologische en theologische richtingen mogen verwachten een veelstemmig koor „veelkleurige wijsheid” te hooren verkondigen. Maar het treft, hoe bijna al die verslagen preeken één en denzelfden geest ademen. Het is, als men den geest dezer preeken heproeft, bijna alles koekoek-éénzang. En men vraagt zich, constateerende deze uniformiteit van prediking, niet zonder verbazing af waarom toch al die menschen nog allemaal naar hun eigen kerken en kerkjes gaan? Ze hebben niets eigens, de preekers. En ze hooren dus niets eigens, de kerkgangers.

En de vrees bekruipt den aandachtigen lezer van Elseviers rubriek „De stem der Kerk”, dat de gelijkschakeling niet alleen in vollen gang, maar reeds een voldongen feit is. De geestelijke gelijkschakeling dan. De organisatorische is daardoor voorbereid. De tijden en de gelegenheden zijn er rijp voor geworden.

Gelukkig de predikers, die iets eigens hebben, omdat ze niets eigens hebben, wjl ze verkondigen „hetgeen het oog niet heeft gezien, en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des menschen niet is opgekomen, hetgeen God bereid heeft dien, die Hem liefhebben”, hetgeen „God ons geopenbaard heeft door Zijn Geest”.

Gelukkige kerk, die, al heeft zij kleine kracht, het Woord bewaart.

Zij mag inderdaad verkondigen en hooren verkondigen de veelkleurige wijsheid Gods. D. E. C.

Doch úwe oogen zijn zalig, omdat ze zien, en uwe ooren, omdat ze hooren; gij hebt door de werking des Heiligen Geestes acht willen geven op den waren zin en werkelijken achtergrond van de historie. Uw oogen zijn ervoor geopend, dat sinds lang de antitheselijndwars door de christelijke geleerden zelve heenloopt. In úw ooren klinkt het wéér vandaag, dat reeds in de dagen van Asaf de kinderen van Efraïm zich omkeerden, toen het op den strijd der antithese aankwam, en dat de HEERE daarom de tent van Jozef verwierp en den stam van Efraïm niet verkoos, maar dat Hij den stam van Juda heeft verkoren en den berg Sion, dien Hij liefhad. Voor uw oogen wordt het wekelijks geschilderd en voor uw ooren uitgeteekend, dat de HEERE het Israël, dat naar het vleesch is, verwerpt, en dat wij door het geloof, dat is door den Geest der profetie kinderen van Abraham mogen heeten. En u wordt het onophoudelijk voorgesteld, dat vanwege den afval en de Woordverlating, vanwege het propageeren van een valsche oecumenicitet en van een alle belijdenissen overkoepelende eenheid, de antithese dóórloopt, dwars door alle christelijke geleerden heen. Gij zijt ervan onderwezen, te vragen, of Hendrik de Cock een scheurmaker was dan wel een reformator, en u is geleerd te verfoeien de christelijke neutraliteit van de antichristelijke gelijkschakelings-kleurloosheid, die De Cock onmisbaar (!) noemt in de kentering, die de vorige eeuw te zien gaf.

Nu dan, gereformeerde lezers, gij hebt gelijkenissen gehoord, en gij weet ze; uw vaders hebben ze u verteld. En gij hebt inzicht gekregen in het karakter van het christelijk onderwijs, dat de Heilige Geest geeft en wil gegeven zien aan ons en onze kinderen. En dat karakter is dit, dat er gelijkenissen worden gesproken. En die gelijkenissen willen bij ons en onze kinderen de vraag wakker roepen: O HEERE, schenk mij de verklaring; laat mij de diepe achtergronden zien van alle gebeuren door het Woordlicht van den Geest der profetie; leer mij verstaan de loffelijkheden des HEEREN en Zijn sterkheid en Zijn wonderen, die Hij gedaan heeft, en vandaag nog altijd doet; leid mij in Uw waarheid, leer ijverig mij Uw wet betrachten, opdat ik dit onderwijs niet verberge voor de kinderen en het doorgeef aan het navolgende geslacht.

Weet dan, dat gij zóó ook uw kinderen hebt te onderwijzen, en dat op de christelijke scholen de kerkleer zóó moet worden onderwezen. Dat wil dus zeggen: geeft uw kinderen niet weerloos prijs aan een onderwijs, dat christelijk-neutraal is, en dat de waarheidsvragen ontwijkt, omdat er met gevoelens en lange teenen rekening moet worden gehouden. Want de Geest der profetie vervloekt dat neutrale compromisgedoe, dat de gelijkschakeling van den antichrist in de kaart speelt. Want bij waarachtig christelijk onderwijs mag het niet genoeg zijn, dat de onderwijzer voldoende vakbekwaamheid heeft en dat zijn onderwijs technisch en psychologisch (!) goed verzorgd is. En ouders mogen niet tevreden zijn, als de rapporten van de kinderen maar mooie cijfers vertoonen, en de kin-

deren beloven het ver te zullen schoppen in de wereld, om dan verder, vanwege de hooggeroemde christelijke neutraliteit, maar op den koop toe te nemen het verdoezelen en verzwijgen van de loffelijkheden des HEEREN en van Zijn sterkheid en wonderen, die Hij deed en die Hij ook vandaag onder de heerschappij van den verhoogden Heiland door den Geest der profetie in de kerk en in het koninkrijk wil werken. Wij zullen het NIET verbergen voor onze kinderen, en het óók niet dóén verbergen voor het navolgende geslacht, maar de roemrijke daden des HEEREN zullen aan hen worden doorgegeven.

Wij hooren in onzen kring de neutraliteit op de christelijke school nogal eens prijzen. Laten we maar blij zijn, zoo redeneert men dan zichzelf in slaap, dat althans de valsche leer inzake het verbond, de kerk, den doop, en de valsche belichting van de kerkhistorie aan onze kinderen niet geleerd wordt, maar dat er over deze dingen wordt gezwegen. Want we kunnen toch thuis best zelf wel de noodige aanvulling geven.

Maar om de vermindering van het ééne kwaad prijst men dan een érgers kwaad, waaraan men zijn kinderen blootstelt. Want wanneer men op school aan onze kinderen vertelt, dat De Cock en Schilder scheurmakers zijn, dán stelt men tenminste antithese, en dan neemt men tenminste de geschiedenis van de werken Gods nog ernstig, al doet men het fout; dan is deze valsche profetie met de Schriftuurlijk belichte feiten te weerleggen. Maar wanneer men De Cock en Schilder géén reformatoren en óók geen scheurmakers meer wil noemen, dan wordt de antithese vervlakt en verdoezeld; dan worden de loffelijkheden des HEEREN verzwégen en verbórgen. Dan worden onze kinderen weerloos prijsgegeven aan de antichristelijke gelijkschakeling van de christelijke neutraliteit. Dan wordt den kinderen afgeleerd, naar argumenten te vragen. Dan zullen ze wit en zwart allemaal precies hetzelfde gaan vinden. Dan worden de kinderen DOM gehouden in plaats van WIJS gemaakt, om te onderscheiden tusschen goed en kwaad. Laat ons wél inzien, dat een neutrale vriend gevaarlijker is dan een met open vizier strijdende vijand, en dat camouflage altijd geniepiger is dan een openlijke aanval. Holwerda heeft waarlijk wel gelijk gehad, toen hij in „De Reformatie” schreef, dat de situatie in 1948/50 (en 1951!!) veel en veel ernstiger en gevaarlijker is dan de toestand in 1944.

Geen grotere schade kunnen we bij onze kinderen zoo teweeg brengen aan het Pinksterwerk, dat de Geest der profetie aan het zaad van Gods verbond en aan de jeugd der kerk van den verhoogden Heiland wil verrichten. We zullen de getuigenis in Jacob en de wet in Israël voor ons en onze kinderen niet onthouden. Dat is voor het vleesch wel een gemakkelijke weg, maar het staat gelijk met Psalm 78 en Mattheus 13 (en meer!) uit den Bijbel te schrappen. En voor het christelijk onderwijs is dat de dood.

Sappemeer.

J. F. DE WEGER.

KERKELIJK LEVEN

„Het” kan op duizend manieren

Prof. J. J. v. d. Schuit schrijft in „De Wekker” een artikel, dat zich met ons blad bezighoudt, en een vraag stelt. We willen daarop met genoeg antwoorden. In de Pinksterweek met name.

We zullen het artikel op den voet volgen. De titel luidt: „Kan het ook anders?”

De aanvang is aldus:

In „De Reformatie” van 21 April j.l. schrijft prof. Schilder een gedegen stuk onder den titel: „Goed Vrijgemaakt”.

Begrijpen wij den schrijver goed, dan wil hij aantoonen, dat niet hij, maar dat zij veranderd zijn, naast wie hij eens den kerkelijken strijd ook tegen de Christelijke Gereformeerde kerken gevoerd heeft. Ik kan zulk een positie verklaren.

Tot zoover het citaat. Misschien is er eenig misverstand aangaande de bedoeling van mijn artikel van 21 April. Dat ging voornamelijk over menschen uit onzen eigen „kring”. Daar zijn wel eens van die „goedbedoelde conflicten van gelijksgezinden”; de één denkt, zei ik, b.v. over de politiek-van-het-oogenblik en over onze eigen politieke roeping-en-organisatie-voor-het-oogenblik soms anders dan de ander, en van beide kanten wil men elkaar dan wel eens verwijten: als jij niet ziet wat ik al zie (of nóg zie), dan ben je niet goed vrijgemaakt. Die haastige conclusie wou ik wegwerken. Natuurlijk raakt dit algemeene gezichtspunt zijdelings en in consequentie ook de „synodalen” — laten we het dezen keer maar eens zoo zeggen, al is die benaming als aanduiding voor onze uitwerpers verkeerd, want ook ik ben synodaal. We zijn juist vrijgemaakt om weer goed synodaal te worden. De „synodalen”, degenen die zóó heeten, bedoelen we, hebben het goed synodaal-zijn juist verhinderd, door de synode een macht toe te kennen, die haar niet toekomt. Vandaar het allerminst als scheldwoord, doch als standpunt-typeerend woord bedoelde spreken van „synodocratie”.

Wat prof. v. d. Schuit noemt: het voeren van den kerkelijken strijd tegen de Christelijke Gereformeerde Kerken (die destijds nog anders heetten, doch dien

eersten naam gelukkig gewijzigd hebben) was in hoofdzaak een poging, om duidelijk te maken, dat wij destijds een vrijheid bezaten (ook om Kuyper's meeningen te bestrijden), die ons op bepaalde punten in 1944 in een gansch sectarisch en benepen drijven (met effect van ongeoorloofde bindingen) is afgenomen. Na 1944 is de positie grondig gewijzigd. Toen pas werd bindend, wat vroeger niet bindend was. De scheur is door die binders getrokken, niet door ons. Ons „neen” tegen die binding was bevrijding van de kerken.

Prof. v. d. Schuit vervolgt:

Wie gedwongen wordt bij synodale uitspraak te leeren, wat volgens zijn overtuiging in strijd is met Schrift en confessie, zal op laatste om der Waarheid wil genoodzaakt zijn den scheldbrief te geven.

Maar wanneer hij een kerkelijk vaarwel toeroept aan hen, van wie hij bij de poort der „leergeschieden” afscheid nam, moet hij niet een andere poort openzetten, zelfs niet op een kier.

Tot zoover het citaat.

De laatste volzin noopt ons tot enkele kantteekeningen.

We vallen niet over een uitdrukking. Maar het kan zijn nut hebben, toch enkele verduidelijkingen aan te brengen. Welnu:

a) Ik heb, geloof ik, in 1944, aan niemand een kerkelijk vaarwel toegeroepen. Het staat omgekeerd: ze hebben ons een „ge vaart niet wél” en daarna een „vaarwel” toegeroepen. Heb ik ooit voor eenige kerk bedankt? Geen sprake van. De Acte van Vrijmaking — die ik heb voorgelezen en aanbevolen — wendde zich tot de kerkeraden (c.q. de classes). We hielden den band dus vast, want we waren geen dwazen, en heelemaal geen scheurmakers. Maar nog vóórdat de Acte van Vrijmaking (van verkeerde besluiten) en van Wederkeer (tot de altijd gegoelden hebbende grondslagen) kon worden ingediend zei de synode, dat haantje-de-voorste tot de kerkeraden: ontvangt deze menschen niet als ambtsdragers, maar zendt ze weg. Dáár zaten dus de vaarwel-roepers. Niet bij ons. Ik

heb nooit bedankt voor de kerk van Kampen. Die was wel „bezwaard” en noemde zich zelfs „bezwaard gedeelte” van de Geref. Kerk van Kampen. Maar de anderen zeiden: schorsen, afzetten, en ze maakten zelfs rumoer in een kerkgebouw om het preeken van een trouwen dienaar des Woords te verbieden. En later hebben de „synodalen” (zie boven: de niet-goed-synodalen dus) verklaard: Greijdanus en Schilder hebben zich van de Geref. Kerk onttrokken. Wat een openbaar onwaarheid spreken was. En bovendien een beetje komisch, want volgens deze redeneering zouden mijn gezinsleden nog altijd lid van hun gezelschap zijn. Toch hebben ze nooit ooit maar de minste moeite genomen, om hen te bezoeken. Het is goed, dit steeds weer vast te leggen. Dat is meer waard dan ettelijke pleidooien van advocaten der synodocratie kunnen opdiepen uit het terrein van „Wahrheit” dan wel „Dichtung”.

b) Ik heb dus noch afscheid genomen, noch een poort gesloten, noch een poort opengezet. We hebben alleen maar de poort, die de anderen wilden dichtwerpen, open gehouden. De anderen zeiden: gooi de poort dicht voor kandidaten, die leeren wat Hel, de Cock in Kampen leerde (sacramenten verzegelen geen inwendige genade, MAAR Gods beloften); gooi de poort dicht voor kandidaten, die leeren wat Greijdanus leerde (in zijn bestrijding van de 1942-formules) en wat Schilder wil gaan leeren (die eerlijkheidshalve aan de kerken berichtte: ik zal aan die uitspraken me niet kunnen of mogen binden in mijn dogmatisch onderwijs); gooi de poort dicht voor wie blijven wil op het standpunt van vóór 1942. En toen die anderen de poort dichtwierpen, zeiden wij „houd ze open. Want ze werpen nu uit, wie God niet uitwerpt, en ze binden aan een formules-reeks, welke nergens ter wereld verder als criterium voor toelating dan wel opening der poort wordt erkend of gebruikt.

c) Wat nu dit al is 't maar „op een kier” openzetten van een andere poort betreft, prof. v. d. Schuit schijnt hier gevaren te duchten. Hij verwijst naar één pas-